

Foretrædetale for Udlændinge- og Integrationsudvalget, 31. oktober 2019

af Tone Olaf Nielsen og Michala Clante Bendixen

Mange tak til Udlændinge- og Integrationsudvalget, fordi vi måtte få foretræde forud for jeres 1. behandling af borgerforslaget om afviste asylbørn, som vi er henholdsvis hoved- og medstiller af. Vi vil gerne benytte lejligheden til at fortælle lidt om baggrunden for forslaget, som hele 56.014 danskere endte med at støtte.

Jeg hedder Tone Olaf Nielsen og er programdirektør i det civilsamfundsetablerede medborgerhus **Trampolinhuset**. I snart 10 år har Trampolinhuset arbejdet med integration af landets flygtninge. Her kan mennesker på flugt få rådgivning, sprogundervisning og komme i praktik- og jobtræningsforløb. Huset byder også på demokrati-workshops, børne- og kvindeklub, fællesmiddage, debatarrangementer, kunststillinger og meget mere. Gennem sine daglige aktiviteter giver Trampolinhuset asylansøgere og flygtninge mulighed for personlig og faglig udvikling og arbejder overordnet for at skabe bedre muligheder for bæredygtig integration

Michala Clante Bendixen er forkvinde for organisationen **Refugees Welcome**, som yder gratis juridisk rådgivning til asylansøgere og arbejder for at forbedre flygtnings retsstilling i Danmark. Det gør hun bl.a. gennem fortaleriarbejde og oplysningsarbejde på hjemmesiden **refugees.dk**, som formidler fakta og information om flygtninge i Danmark.

Qva vores arbejde har vi begge mangeårige personlige relationer til børn og voksne i asyl- og integrationssystemet og har fået et indgående kendskab til asylansøgere og flygtnings situation i Danmark.

Borgerforslaget blev lanceret i december 2018 under den forrige regering og sigter på at sikre afviste asylbørn i Danmark retten til en tryk barndom, til liv og til udvikling, sådan som FN's Børnekonvention foreskriver.

Vi mener ikke, at denne ret kan udleves i Hjemrejsecenter Avnstrup og Udrejsecenter Sjælsmark, sådan som centrene pt. er indrettede – uden at centrenes infrastruktur forbedres væsentligt og uden at der fastsættes en øvre tidsgrænse for, hvor længe det af hensyn til barnets tarv kan forsvares at lade et barn bo i et hjem- eller udrejsecenter.

Indkvarteringen af afviste asylbørn i Sjælsmark har siden sommeren 2017 været genstand for omfattende medieomtale og er blevet mødt af kritik fra både fagfolk og organisationer. Selvom forholdene for afviste børnefamilier er næsten ligeså dårlige i Avnstrup som i Sjælsmark, har Avnstrup ikke været genstand for samme kritik.

Såvel Børns Vilkår som Dansk Flygtningehjælp og Røde Kors har alle vurderet, at tilværelsen i Sjælsmark påvirker børns mentale og fysiske trivsel negativt og skaber varige psykiske mén, og at Sjælsmark ikke er egnet til langvarige ophold for børn og unge.

Ifølge Direktør for Børns Vilkår, Rasmus Kjeldahl, er Sjælsmark "ikke et sted, hvor det er forsvarligt for børn at bo i mere end to uger. Her er tale om børn, som i forvejen har meget at slås med, og jeg er sikker på, at længerevarende ophold vil påføre dem flere traumer, end de allerede har. Et udrejsecenter må betragtes som en slags afgangshal i en lufthavn, hvor man venter kortvarigt på at komme af sted."

I en rapport fra april 2018 skriver Dansk Flygtningehjælp: "Mens et kortvarigt ophold på et udrejsecenter op til en planlagt udsendelse kan være acceptabelt for afviste børn og unge, er påbuddet om opholdspligt på udrejsecenter til familier, der befinder sig i en fastlåst udsendelsesposition, og som politiet ikke har kunnet udsende tvangsmæssigt i årevis, en uacceptabel tilsidesættelse af barnets tarv."

De langvarige ophold og uvisheden om, hvornår politiet kan effektuere en tvangsudvisning, skaber ifølge Røde Kors psykolog Sólveig Gunnarsdóttir "angste børn, der har mange spørgsmål til deres asylsag og fremtid, spørgsmål uden noget konkret svar. Angste børn, der ikke tør give slip på deres forældre, af frygt for at politiet henter dem mens de er væk fra hinanden. Angste børn, hvis nervesystem kører på overdrive, og som er i kronisk alarmberedskab. [...] Børn, der gradvist forstår og mærker, at de og deres forældre er uønskede, og begynder at tvivle på om der er plads til dem i verden. [...] Børn, hvis udvikling og trivsel gradvist tager skade af at vokse op i håbløshed og desperation."

Røde Kors' asylchef Anne La Cour Vågen perspektiverede dette i en tale i december 2018. Her forklarede hun, hvordan tidligere velfungerende asylbørn begynder at vise tydelige tegn på dårlig trivsel kort efter overflytningen til Sjælsmark. Nogle børn bliver udadreagerende og får kort lunte, mens andre bliver indadvendte, deprimerede og passive og lukker sig inde i sig selv.

Foranlediget af kritikken var et tilsynshold fra ombudsmanden på to uanmeldte besøg på Sjælsmark i oktober 2017 for at undersøge forholdene for børnene på centret. I sin rapport fra december 2018 konkluderede ombudsmanden, at selvom der er grund til bekymring for børnenes trivsel, og at der med tiden i forhold til enkelte børn kan blive tale om vilkår i strid med konventionerne, så strider forholdene i centeret generelt set ikke mod internationale konventioner som f.eks. Børnekonventionen og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det er netop længden af barnets ophold i en hjem- eller udrejseposition, som er kernen her. Og det er beklageligt, at ombudsmandens rapport ikke forholdt sig til, hvor langt et sådant ophold må være, før det er i strid med konventionerne. Det er her borgerforslaget kommer med et bud.

Forslagets punkt 1 – at alle afviste børnefamilier, som ikke har kunnet udsendes 18 mdr. efter endeligt afslag, skal tildeles midlertidig opholdstilladelse for 2 år med mulighed for forlængelse – sætter en øvre tidsgrænse for opholdets længde og forhindrer, at børn i en fastlåst udsendelsesposition bliver hængende i hjem- og udrejsecentre på ubestemt tid til fare for deres trivsel og udvikling.

Forslaget sikrer Rigspolitiet en rimelig periode på 18 mdr. til at realisere en udsendelse. Samtidig stiller det børnene i hjem- og udrejsecentre en slutdato i sigte for deres situation, så de kan se en ende på livet i undtagelsestilstand. Endelig giver midlertidig opholdstilladelse på 2 år med mulighed for forlængelse barnet den tid, der er nødvendig for at skabe rimelig tryghed, stabilitet og vished om fremtiden for at sikre dets ret til liv og udvikling. Forslaget skal have tilbagevirkende kraft og gælde de børn, der p.t. er indkvarteret på Avnstrup og Sjælsmark.

Forslagets punkt 2 – at afviste asylbørn skal garanteres optagelse i folkeskolen og ret til mad lavet af forældrene, indtil udsendelse eller opholdstilladelse er mulig – skal sikre afviste asylbørn bedre levevilkår i hjem- og udrejsecentre i de 18 mdr., de max. skal vente på udsendelse eller midlertidig opholdstilladelse. Optagelsen i folkeskolen skal sikre dem et bedre uddannelses tilbud end Røde Kors' asylskole i Lyngby kan tilbyde som en modtageskole for nyankomne asylansøgere. Børnenes ret til at få mad lavet af forældrene i et centralspisekøkken skal højne børnenes livskvalitet og familiens sammenhængskraft.

Det er glædeligt, at regeringen sammen med støttepartierne i deres forståelsespapir fra i år har besluttet at overflytte de afviste børnefamilier i Sjælsmark til et nyt center, der følger Røde Kors' og Ombudsmandens

anbefalinger. Det er en god begyndelse, men løser stadig ikke problemet med opholdets længde for børn i både Sjælsmark og Avnstrup. De børn, der befinder sig i en fastlåst hjem- eller udsendelsesposition, risikerer stadig at blive voksne i hjem- og udrejsecentre og få varige psykiske mén, hvis ikke der fastsættes en øvre tidsgrænse for opholdets længde.

Som Røde Kors konkluderede i deres rapport om børns trivsel på Udrejsecenter Sjælsmark fra april 2019, kunne helt op imod 61 procent af de undersøgte børn sandsynligvis få en psykiatrisk diagnose og yderligere 19 procent ville muligvis også opfylde kriterierne, hvis de blev udredt.

Der er altså efter vores mening ikke bare et børnekonventionsstridigt, men også et strukturelt problem i hjem- og udrejsecentermodellen, som de motivationsfremmende foranstaltninger ikke løser. Og det er det faktum, at forældrene ikke giver op og rejser tilbage. De bliver her, fordi de er bange for tage tilbage. De bliver her og ser deres børn blive syge, fordi de mener, at deres situation i hjemlandet er værre end i Sjælsmark og Avnstrup. De bliver her, fordi deres hjemlande ikke kan garantere deres børn en tryk opvækst med sikkerhed og uddannelse. De bliver her, fordi mange af børnene er født her eller har tilbragt det meste af deres liv i skiftende danske asylcentre og derfor har primær eller eneste tilknytning til Danmark.

Hvis der ikke kan findes flertal for vores borgerforslag, vil vi anbefale, at det nye familieudrejsecenter bliver beliggende i nærheden af børnenes skoler og venner, så de ikke behøver skifte skole. At det drives af Røde Kors eller en anden aktør, der har en faglighed på området. At det er fri for pigtråd og elektroniske kontrolinstanser. At værelserne ikke er totalt nedslidte. At der etableres fælleskøkkener og eget toilet og brusebad på værelserne, så børnene ikke skal bevæge sig ned af de tomme gange i nattens mulm og mørke. Og at der igen uddeles kontante ydelser, så familierne kan lave deres egen mad.

Men hvad siger det egentlig om os som samfund, hvis ikke vi kan finde et flertal for at skabe varig social forandring for disse børn? Og hvad gør det ved os moralsk som samfund på langt sigt, hvis vi fortsat tillader indkvarteringen af børn på denne måde på ubestemt tid?

Uanset hvad man måtte mene om forældrenes bevæggrunde for at modsætte sig frivillig udrejse, skal det pointeres, som Dansk Flygtningehjælp gør det i deres rapport, at "på ingen andre lovområder i Danmark straffes børn for deres forældres beslutninger, og børnene er – uanset deres forældres valg – omfattet af servicelovens principper og formål."